

YÜD Webinar Notları

YÜD “ŞİRKETLER YEŞİL BİR GELECEĞE HAZIR MI?” WEBİNAR NOTLARI

Derneğimiz, Webinar Serisi faaliyetleri kapsamında Haziran ayında, sürdürülebilir finansman araçlarının neler olduğu, önümüzdeki dönemde nasıl gelişeceği, uluslararası düzenlemelerin Türkiye’ye etkileri gibi konuların ele alındığı bir webinar gerçekleştirdi.

Moderatör:

Mehmet Sami (YÜD Başkanı, Pretium Advisory Ortağı)

Konuşmacılar:

Ebru Dildar Edin (SKD Türkiye Yönetim Kurulu Başkanı)

Özkan Çimen (Arçelik Global CFO)

Özgür Altun (ICMA Sürdürülebilir Finans Direktör Yardımcısı)

Webinarımız her biri alanında uzman değerli konuşmacılar ile interaktif bir panel ortamında ve güçlü bir katılımıla gerçekleşti. Katılma fırsatı bulamamış üyelerimiz için webinar içeriğini kısaca derledik.

Webinarın girişinde Derneği ve panelistleri tanıtan YÜD Başkanı Mehmet Sami; sürdürülebilirliğin finansmanı için düzenleyici kurumların son birkaç yılda hazırlıklarını hızlandırdığını aktardı. Bu kapsamda; BDDK Sürdürülebilir Bankacılık Strateji Belgesi, SPK Yeşil Borçlanma Araçları Rehberi örnek olarak gösterilebilir. Sami, “Yeşil Dönüşüm” ve ilgili küresel düzenlemeler ile paralel şekilde yönetim kurullarının, özellikle konunun finansman boyutunu ve dikkat edilmesi gereken konuları ele almasının önemli olduğunu vurguladı. Öte yandan finans kurumlarının düşük karbonlu ekonomiye geçişi sağlamak için yeni finansal ürünler sunarken iklim ve kalkınmayı entegre etmek için de çalışmalar yürüttüğüne

YÜD Webinar Notları

değinen Sami; YÜD'ün stratejik ortağı olan IFC'nin; 2023'ten itibaren yeni yatırımların %85'ini ve 1 Temmuz 2025'ten itibaren de %100'ünü Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu hale getirmeyi amaçladığını belirtti. Bu noktada şirketlerin yeşil bir geleceğe ne ölçüde hazır olduğu ve şirketlerin kaderini belirleme yetkisine sahip yönetim kurullarının süreci sahiplenmesi önem kazanıyor.

İlk konuşmacı ICMA direktör yardımcısı Özgür Altun'dan sürdürülebilir finansman araçları, yeşil tahvil, sosyal tahvil, sürdürülebilir tahvil ve sürdürülebilirlik bağlantılı tahviller ve bu finansman araçlarının gelişmesinde ICMA (International Capital Markets Association/Uluslararası Sermaye Piyasaları Birliği)'nin rolünü dinledik. Öncelikle ICMA ve sürdürülebilir tahvil piyasasındaki rolünden kısaca bahsetmekte yarar var.

ICMA (Uluslararası Sermaye Piyasaları Birliği) – Sermaye Piyasalarının gelişimi için 50 yılı aşkın süredir çalışmalar yürüten ICMA, sürdürülebilir finans konusunda yaptığı çalışmalarla uluslararası düzeyde kuruluşlara tahvil ihraçlarında rehberlik etmektedir. ICMA'in yayınladığı rehberler ve el kitapları, sürdürülebilirlik çalışmaları için finansman temin etmek isteyen kuruluşlar için çok önemli bir yol göstericidir. Yeşil tahvil rehberi, sosyal tahvil rehberi, sürdürülebilirlikle bağlantılı (sustainability linked) tahvil ilkeleri ve daha bir çok yayınıyla ICMA sermaye piyasalarına ve ihraççı şirketlere yol göstermekte, yatırımcılara verilecek raporların ve belgelerin hazırlanmasında destek sağlamaktadır. (<https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/>)

Aynı zamanda piyasa katılımcılarını biraraya getirerek standartların geliştirilmesine destek vermekte ve web sitesinde sözkonusu bono ihraçlarıyla ilgili kapsamlı veriler yayınlamaktadır. ICMA'in çalışmasına göre, sürdürülebilir bono ihraçlarının %97'si ICMA'in ilke ve standartlarına uyumludur ki bu ilke ve standartlar yatırımcıların beklediği minimum şartlardır. ICMA'in bir diğer

YÜD Webinar Notları

rolü de eğitim programları düzenleyerek piyasa katılımcılarını sürdürülebilirlikle ilgili finansman araçlarına mümkün olduğu kadar hazırlamaktır.

Ülkemizde de Sermaye Piyasaları Kurumu, ICMA rehberini esas alarak 2021 yılında Yeşil Borçlanma Aracı ve Yeşil Kira Sertifikası Rehberini yayınlamıştır.

<https://spk.gov.tr/data/61e22aef1b41c612388360c3/912f055b0fd6731f15ccf0fbdccb4b5b.pdf>

Dünyada sürdürülebilirlik hedefleyen toplam tahvil ihracı 3.5 trilyon Dolar'a ulaşmıştır. Sürdürülebilirlik hedeflemeyen ancak yine de bu konulardaki riskleri gözönünde bulundurup önem veren fonların hacmi de trilyonlarca Dolar'a ulaşmıştır. Toplam rakamın büyüklüğünden daha önemli ve çarpıcı olan ise yıllık ihracın son dönemde geldiği seviyedir. 2016 yılında yapılan sürdürülebilir tahvil ihracı tutarı 100 milyar Dolar iken beş yıl sonra 2021 yılında yıllık ihracın 1 trilyon Dolar'a ulaşmıştır. Bunun %40-50'si Avrupalı ihraççılardır. Türkiye'de ise bugüne kadar ihrac edilen sürdürülebilirlik temalı tahvillerin ulaştığı seviye 12-13 milyar Dolar olup çoğunluğu bankalar tarafından ihrac edilmiştir.

Hızla büyüyen bu pazarda farklı tahvil çeşitleri olmakla birlikte en çok kullanılan yeşil tahvildir.

Yeşil tahvil ihracı yoluyla elde edilen fonun yeşil projeler için kullanılması ve bir çerçeve belgesi ile yatırımcılara açıklanması, ayrı bir muhasebe hesabında takip edilmesi ve yılda bir kere fonun kullanımına ve yarattığı çevre etkisine dair bir rapor hazırlanması gerekmektedir. Sosyal tahviller için de aynı işleyiş geçerlidir. Sürdürülebilirlik tahvilleri fonun hem yeşil hem de sosyal projeler için kullanıldığı tahviller iken sürdürülebilirlik bağlantılı (sustainability-linked) tahvillerde fonun nerede kullanılacağına dair bir taahhüt ve raporlama yoktur. İhraççı şirket bazında bir hedef koyar -bu çoğunlukla dekarbonizasyon hedefidir-, eğer başaramazsa bazı cezai şartları vardır, örneğin daha yüksek faiz oranı ödenmesi gerekebilir.

YÜD Webinar Notları

Özgür Bey'in sürdürülebilirlikle ilgili finansman araçlarına dair bilgilendirmesinden sonra reel sektörde neler yapıldığını, sürdürülebilirlik çalışmalarında Türkiye'nin lider kuruluşlarından Arçelik'in Global CFO'su Özkan Çimen'den dinledik.

Başarılı bir reel sektör deneyimi- Arçelik

Arçelik, "dünyaya saygılı ve dünyada saygın" vizyonu doğrultusunda sürdürülebilirliği bir kuzey yıldızı olarak tanımlamaktadır.

Dayanıklı tüketim sektöründe karbon emisyonunun çok önemli kısmı kullanım aşamasında ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Arçelik'in ana odağı, enerji verimliliği yüksek ürünler üretebilmektir. Bunu yanısıra şirket küresel operasyonlarında kendi işletmelerinde yenilenebilir enerji kullanımına önem vermekte, üretim esnasında ürün bazında enerji kullanımını da önemli bir performans göstergesi (KPI) olarak takip etmektedir. Şirket, TCFD'nin önerileri doğrultusunda, önemli iklim değişiklikleri, su tüketimi, artan sıcaklık, ek karbon vergisi, sınırda karbon gibi risklerini ortaya koyup bunların yönetimi konusunda önlemler almaktadır. Şirketin özellikle su kullanımına yönelik çok ciddi çalışmaları vardır.

Peki tüm bunlarla ilgili karar alma süreci Arçelik'te nasıl çalışıyor? Şirketin, üst yönetimden oluşan bir sürdürülebilirlik kurulu var. Her çeyrekte riskler, alınan önlemler ve gelişmeleri içeren bir rapor hazırlanıyor, hızlı ve ana stratejiye uygun kararlar alınıp yatırımlar planlanıyor.

Arçelik'in örnek uygulamalarından biri şirketin Bolu ve Eskişehir'deki atık tesisleridir. Bu tesislerde bugüne kadar yaklaşık 2 milyon ürünün geri dönüşümü gerçekleştirilmiştir, hatta bunların bir kısmı yeni üretimde parça olarak kullanılmaktadır.

YÜD Webinar Notları

Raporlama Standartları için Arçelik'in önerileri- Yapılan çalışmaların takip edilebilir hale gelmesi için birincisi digital bir altyapının oluşturulması gereklidir. İkincisi ise ekiplerin birbirleriyle uyumlu olması için aynı hedefe (KPI) yönlendirilmesi gerekliliğidir. Sadece şirket bünyesinde çalışanların değil, diğer paydaşların da sürece dahil edilmesi önem arz etmektedir. Arçelik diğer paydaşlarını da bu yönde teşvik etmektedir. Tedarikçilerin de verilerini raporlayacağı bir program başlatılmış olup, ihtiyaç duyulan eğitim desteği de verilmektedir. Zira tedarikçilerin sürdürülebilirlik dönüşümü çok önemlidir, onların da yeşil dönüşüm yol haritalarını belirlemeleri gerekmektedir.

Verilerin konsolidasyonu için başlangıçta epey çalışma gerekiyor, digital bir altyapının oluşturulması öncelikli bir konu. Farklı kuruluşların farklı talepleri oluyor ve digital altyapının bunlara cevap verecek şekilde tasarlanması gerekiyor. Sürdürülebilirlik serüveninde raporlama ve şeffaflık çok önemli. Yatırımcı ya sürdürülebilirlik endekslerine bakıyor veya bu raporları inceleyerek karar veriyor.

Oyunun Kuralları Değişiyor, Değişmeye Devam Edecek

YÜD Başkanı Mehmet Sami, iş dünyasında oyunun kurallarının değiştiğine ve şirketlerin yönetim kurullarının da gelişmelerden haberdar olmalarının önemine işaret ederek Özgür Bey'e Avrupa Birliğinde (AB) son dönemde ne tür gelişmeler olduğunu soruyor. İşte ana başlıklar:

AB'de ve daha genel olarak tüm dünyada yeşil taksonomiye yönelik genel ve kapsamlı bir regülasyon dalgası var. Amaç, bir yandan sürdürülebilirliğin finansmanı konusunda piyasaları desteklemek iken aynı zamanda yeşil aklama denilen olgunun da üzerine gitmektir. Sürdürülebilirliğin finansmanı konusunda AB öncü olma hedefiyle yola çıktı ve o yolda ilerliyor. Bu amaçla AB'de bir çok düzenleme yapıldı ve önümüzdeki yıllarda da yenileri eklenecek.

YÜD Webinar Notları

- Önümüzdeki dönemde bir çok şirket **AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Mevzuatı** kapsamına girecek. AB’de yürürlüğe girmiş düzenlemeler önümüzdeki dönemde Türk şirketlerini de direkt veya dolaylı yollardan etkileyecek. AB borsalarına kote veya belli bir oranda AB’ye ihracat yapan şirketler raporlama açısından doğrudan etkilenecek.
- Ufukta “**Kurumsal Durum Tespiti Direktifi**” var – Bunun üzerinde hala çalışılıyor ve yayınlandıktan sonra uygulamaya geçiş için de muhtemelen 5 yıl gibi bir süre verilecek. Bununla birlikte konu veri toplamanın ötesine geçecek. Amaç kriterlere uymayan şirketlerle iş yapmayı hemen kesmek değil, belli bir tırmanma mekanizması (escalation mechanism) ile ilişkiyi götürmek ve sonuç alınamaması durumunda son aşamada iş yapmamayı öngören önemli bir mekanizma geliştirmek olacaktır.
- Yeşil aklama** hassasiyetle değerlendirilmesi gereken bir konu. AB Finans Piyasaları Düzenleme Kurumları, finansal piyasalara yönelik bir soruşturma başlattı. Yeşil aklama ne ölçüde gerçek ve risk, yeşil aklamayı nasıl tanımlarız gibi konular oldukça hassastır. Şirketler yeşil dönüşümle ilgili bir iddiada bulunuyor ve kendi itibarlarını ortaya koyuyor. Akabinde yeşil aklama ile suçlanmaları itibarları açısından çok hassas ve şirketlerin bu konuda çalışmalarında caydırıcı olabilir. Dolayısıyla düzenleyici kurumların konuya hassasiyetle yaklaşması, bir taraftan yeşil aklamanın önüne geçilirken bunun bir “cadı avına” dönüşmemesi gerekir.
- AB Yeşil Taksonomi ve SFDI** regülasyonları yürürlüğe girdi ama uygulamada ciddi sorunlar yaşanıyor.
- AB’nin yeşil tahvil standardı** geliştiriliyor, bu gönüllü bir standart olacak, istenirse ICMA ile birlikte uygulanabilecektir.

YÜD Webinar Notları

Sürdürülebilir Tahvil Piyasasının Gündeminde neler var?

- Piyasa tarafında en önemli konu **Geçiş Finansmanı (Transition Finance)**. Burada sadece yeşil olduğu bilinen projelerin finansmanından değil, çimento, demir çelik gibi sektörlerde karbon salınımını azaltacak finansman yollarından da bahsetmek gerekiyor. ICMA'a göre, karbon salınımı yoğun bir şirketin yeşil tahvil ihracının önünde bir engel yok. Önemli olan, yatırımcılara beklenen karbon salınımı azaltımı konusunda bilimsel temellere dayanan, güven veren pratikler sunabilmektir. ICMA'ın "[İklim Geçişi Finansmanı El Kitabı](#)" bu konuda çok yararlı, buna uyum çok önemlidir. Şirketlerin tahvil ihracının ötesine geçen bir yeşil stratejisinin olması ve yönetim düzeyinin buna uyumlu olması, stratejinin bilim temelli hedeflerle uyumlu olması, orta uzun vadeli hedeflerin ortaya konması gibi konular gözetiliyor.
- Regülasyon tarafında da önemli çalışmalar var, kamu otoriteleri tarafında yeni bir düzenleme geliştiriliyor.
- **Adil Dönüşüm (Just Transition)** – Dönüşümü gerçekleştirirken işin sosyal boyutunu da göz ardı etmemek gerekir. Örneğin kömürle üretim yapan tesisleri kapatırken, çalışanlara zarar vermeden geçiş sağlanması gibi
- **Adaptasyon-** Ne kadar önlem alınırsa alınsın fiziksel riskler bir şekilde gerçekleşecek. Seller, kuraklık vs. her geçen gün daha çok karşılaştığımız sorunlar. Şu anda yeşil tahvillerin küçük bir kısmı adaptasyon için kullanılıyor, bu konuda daha aktif olunmasına ihtiyaç vardır.
- **Yeşil Binalar-** Bu konuda dünya bankası ve IFC'nin önemli çalışmaları var. Ülkemizde yaşanan son deprem felaketinden sonra iklim ve depreme dayanıklı binalar için kapsamlı bir strateji oluşturularak önemli bir yeşil finansman projesine hatta bir kalkınma projesine dönüştürülebilir.

YÜD Webinar Notları

Peki Türkiye’de finans sektörü ve ilgili düzenleyici kurumlar ne durumda?

Türkiye’deki durumu ve finansal sektörde yapılan çalışmaları, bankacılık sektöründe uzun yıllara dayanan deneyime sahip ve Türkiye’nin sürdürülebilirlikle ilgili önde gelen STK’larında önemli roller üstlenen Ebru Dildar Edin’den dinledik. İşte Ebru Hanım’ın ufuk açıcı konuşmasından ana başlıklar;

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) bu konuda en hazırlıklı kurumlardan biri. Kurum;

- 2021 yılında **Bankacılık Strateji Planı** hazırlandı. 2021 yılı itibariyle bankaların %60’ı hazır idi, %15’i -ki bunlar orta-küçük ölçekli bankalar- yurtdışından yapılan borçlanmalar çerçevesinde gelen taleplere cevap verebilecek kadar hazırlıklı iken %25’lik kesimin hiçbir hazırlığı yoktu.
- Bankacılıkta Sürdürülebilirlik Finansmanı Raporu, Kredi Tahsis ve İzleme Süreçlerine İlişkin Rehber, Sınırdaki Karbon Mekanizması Türk Bankacılık Sektörü Kredi Portföyüne Etkileri ve diğer çalışmalar kurumun web sitesinde sürdürülebilir bankacılık başlığı altında yer almaktadır. Türkiye bankacılık sektörü bugüne kadar 22.6 milyar Euro’luk sürdürülebilirlik finansmanı sağlamıştır. Buna karşılık sektör yurt dışından sürdürülebilirlikle ilgili ancak 2,7 milyar Dolar kaynak sağlayabilmiştir. 2021 itibariyle sektörün toplam kredilerinin sadece %5’i sürdürülebilirlikle ilgilidir.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

- 2020’de sürdürülebilirlik ilkelerini açıkladı. 2021 yılında da “uy ya da açıkla” şeklinde bir düzenleme yapıldı. Bankalar çok hızlı uyum sağladı.

YÜD Webinar Notları

☞ Daha sonra sürdürülebilirlik borçlanma sertifikaları ve çerçeveyi gayet güzel çizen rehber niteliğinde düzenlemeler yapıldı ancak bir taksonomi henüz oluşturulmadı. Taksonomiye yönelik çalışmaların tüm ilgili kurumların katılımıyla yapılması gerekmektedir.

Borsa İstanbul

☞ Önce 2014 yılında bir rehber yayınladı, sonra bu rehber 2020 yılında güncellendi. Sürdürülebilirlik endeksi oluşturuldu. 2021 yılında endeks farklı bir metodoloji ile yenilendi, sürekli güncellenebilir bir baz haline geldi. Bu çalışmalar sadece yatırımcılar açısından değil, bankalar için de bilgiye ulaşma anlamında önemli bir kaynak haline geldi.

Son olarak da **Türkiye Cumhuriyeti Hazine'si** 5 Nisan 2023'te ilk yeşil bonosunu ihrac etti.

Ebru Hanım, eksik/geliştirilmeye açık gördüğü başlıkları ise şöyle sıraladı;

- ☞ **Taksonomi** – Bu konuda tüm ilgili tarafların bir an önce bir araya gelip çalışmaya başlaması gerekiyor.
- ☞ **Karbon emisyon ticareti**- Şirketlerin ticaretini yaptıkları mekanizmalarının işlevsel hale gelmesi gerekiyor. AB'nin yeni uygulamalarında bu piyasa çok kritik olacak.
- ☞ **Makro ekonomik kısıtlamalar**- Örneğin çatı tipi güneş enerjisi, tüketici kredisi olarak değerlendirilmekte ve tüketici kredilerine getirilen vade sınırlamasına takılmaktadır. Konuyla ilgili daha net tanımlar yapılmasına ihtiyaç vardır.
- ☞ **Risk Yönetimi**- 5 temel sektör var (demir-çelik, alüminyum, çimento, gübre, elektrik). Bankaların bu 5 sektörde risklerin resmini çekip bu riskleri azaltmaya yönelik önlemler almaya başlaması gerekmektedir.

<https://www.bddk.org.tr/KurumHakkinda/EkGetir/18?ekId=129>

YÜD Webinar Notları

Örneğin; Çimento sektöründe karbon emisyonu bazında dünya ortalamalarına göre ne durumdayız, azaltmaya yönelik ne tür adımlar atılıyor, atılmıyorsa da buna yönelik yaptırımlar neler olmalı? Sadece yatırım kredilerinde değil, kısa vadeli işletme kredilerinde de şirketlerin bu konuda adım atmaları gerekecektir aksi takdirde önümüzdeki yıllarda finansmana ulaşmakta zorlanmaları muhtemeldir.

Peki Şirketler Hazır mı?

Öncelikle bankaların sağlayabileceği kaynaklar çok sınırlı. Türkiye'nin rating'i ve risk primi nedeniyle bu kaynaklar bankalar için çok maliyetli. Uluslararası bir çok kuruluşun biraraya geldiği, Türkiye'nin ihtiyacı olan örneğin yıllık 3-5 milyar Dolar'ı sigortalayarak sağlayabilecek bir kaynak çok önemli olabilir.

Bankalar bu kredileri vermeyi çok istiyor, bunun için daha fazla borçlanabilmek istiyorlar. En az 3 banka gelecek dönem hedeflerini açıklıyor (Akbank 2030'a kadar 200 milyar TL, Garanti 2025'e kadar 150 milyar TL, İş Bankası 2026'ya kadar 300 milyar TL). Büyük firmalar daha hazırlıklı, orta ve küçük ölçekli şirketlerde çok hazırlık yok. Bankaların süreçleri şirketlerin de öğrenmesini sağlıyor.

Bir başka unsur da tedarikçiler. Büyük firmalar tedarikçilerini geliştirebilir, böylece bankalar da kredilendirme konusunda daha hızlı hareket edebilir.

Son olaral inovasyon ve teknoloji önümüzdeki dönemde çok önemli konular. Bu çok kritik, önemli maliyetler sözkonusu, teşviklere ve düzenlemelere ihtiyaç var. Şu anda Türk bankaları yansıttıkları avantajların maliyetini kendileri karşılıyor, ama bu çok sürdürülebilir değil, onların da bu konuda desteklenmesi gerekmektedir.

YÜD Webinar Notları

Son olarak konuşmacıların şirketlerin sürdürülebilirlik yolculuğunda yönetim kurullarında sorulmasını önerdikleri sorular şu şekilde oldu;

- Sürdürülebilirlik şirket stratejisine entegre edildi mi?
- Tüm taraflar konuya/sürece dahil edildi mi?
- Şirketlerin hangi çevresel etkilere yol açtığı net mi?
- Bunun için strateji belirlendi mi?

Webinar sırasında katılımcılarla yapılan mini ankette, “Şirketinizin sürdürülebilirlik stratejisi var mı?” sorusuna katılımcıların %74’ü “evet” cevabı verirken, “Sürdürülebilirlik hedefleri belirlendi mi?” sorusuna katılımcıların %68’inden “evet” yanıtı geldi. “Şirketinizin sürdürülebilirlik finansmanı kullanırken en önemli beklentisi nedir?” sorusuna ise katılımcıların %51’i “sürdürülebilirliğin şirket için stratejik bir konu olması” diye cevap verirken %36’sı “yatırım maliyetini düşürmek”, %13’ü ise “yeni yatırımcı kazanmak” olarak ifade etti.

Yasal Uyarı

© 2023 Yönetim Kurulu Üyeleri Derneği. Tüm hakları saklıdır. Bu yazıda yer alan yazılı ve görsel her türlü içerik, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında korunmaktadır. Yazı içeriği, atıf yapılsa dahi Yönetim Kurulu Üyeleri Derneği’nin izni olmaksızın tamamen veya kısmen herhangi bir şekilde kullanılamaz, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, yayımlanamaz, dağıtılamaz veya satılamaz. Bu yazı, Yönetim Kurulu Üyeleri Derneği tarafından doğru ve güvenilir olduğuna inanılan bilgilerden oluşmakta ise de, Yönetim Kurulu Üyeleri Derneği’nin içeriğin doğruluğu, güvenilirliği ve eksiksizliği konusunda bir taahhüdü bulunmamakta olup, içerikten kaynaklanan veya içerik ile bağlantılı her türlü zarar için üçüncü taraflara karşı sorumluluğu bulunmamaktadır.